

Nr 176.

Ankom till riksdagens kansli den 3 juni 1921 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts under åttonde huvudtiteln av dels statsverkspropositionen dels ock propositionen om tilläggsstat till riksstaten för år 1921 gjorda framställningar angående anslag till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande jämte fem i anledning härav väckta motioner. (2:a avd.)

I den till riksdagen den 7 januari 1921 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 228, föreslagit riksdagen att

dels till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande anvisa på extra stat för år 1922:

ej mindre ett förslagsanslag, högst 125,600 kronor att under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå till nedan angivna ändamål med högst följande belopp:

till anordnande under år 1922 av en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl.	kronor	37,000:—
» anordnande under år 1922 av en s. k. allmän utbildningskurs	»	17,100:—
» främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	»	20,000:—
» underhåll och skötsel av centralförbundets för nykterhetsundervisning bibliotek.	»	1,000:—

till främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet	kronor 18,000: —
» främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	» 6,000: —
» främjande av Sveriges nationaltempels av Templarorden studie- och ungdomsverksamhet	» 4,500: —
» främjande av Nationalgodtemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
» främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
» främjande av nykterhetsorden Verdandis studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
» främjande av Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds verksamhet	» 6,000: —
» främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	» 4,500: —
» understöd för utgivande av en tidskrift för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande	» 2,500: —

än även till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa, ett reservationsanslag å 27,000 kronor; *dels ock* medgiva, att uppkommande besparingar å anslagen till anordnande av en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl. samt av en s. k. allmän utbildningskurs må, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, användas till anskaffande och revision av materiell för nykterhetsundervisningen.

Vidare har Kungl. Maj:t i propositionen om tilläggsstat till riksstaten för år 1921 under åttonde huvudtiteln, punkten 75, föreslagit riksdagen att på samma tilläggsstat till förstärkande av anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande anvisa ett reservationsanslag av 9,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 723—731 i det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *C. G. Ekman* m. fl. (nr 96) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Sävström* m. fl. (nr 165), i vilka motioner hemställdes, att riksdagen för sin del måtte besluta anvisa *dels* till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande på extra stat för år 1922 ej mindre ett förslagsanslag, högst 147,500 kronor, att under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå till nedan angivna ändamål med högst följande belopp:

till anordnande under år 1922 av en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl.	kronor 46,050: —
» anordnande under år 1922 av en s. k. allmän utbildningskurs	» 23,950: —
» främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	» 25,000: —
» underhåll och skötsel av centralförbundets för nykterhetsundervisning bibliotek	» 1,000: —
» främjande av Sveriges Storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet	» 18,000: —
» främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	» 6,000: —
» främjande av Sveriges nationaltempels av Templarorden studie- och ungdomsverksamhet	» 4,500: —
» främjande av Nationalgodtemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
» främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
» främjande av nykterhetsorden Verdandis studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
» främjande av Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds verksamhet	» 6,000: —
» främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	» 4,500: —
» understöd för utgivande av en tidskrift för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande	» 3,500: —
än även till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t	

kan finna lämpligt fastställa, ett reservationsanslag å 70,000 kronor; *dels ock* medgiva, att uppkommande besparingar å anslagen till anordnande av en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl. samt av en s. k. allmän utbildningskurs må, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, användas till anskaffande och revision av materiell för nykterhetsundervisningen;

dels två lika lydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *C. G. Ekman* m. fl. (nr 97) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Sävström* m. fl. (nr 166), varuti hemställt, att riksdagen måtte för sin del besluta att på tilläggsstaten till riksstaten för år 1921 anvisa följande belopp:

a) för 1921 års sociala fortbildningskurs för lärare kronor	4,550:—
b) för 1921 års allmänna utbildningskurs.	» 7,950:—
c) till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande	» 16,000:—
d) understöd för utgivande under år 1921 av Tirfing, tidskrift för nykterhetsfrågans studium. . .	» 1,000:—
e) till främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	» 5,000:—

dels ock en inom första kammaren av herrar *R. Sandler* och *Oscar Olsson* väckt motion (nr 66), däri bland annat hemställt, att riksdagen måtte besluta att på extra stat för 1922 anvisa till främjande av Sveriges storloges studie- och ungdomsverksamhet ett belopp av 21,000 kronor, varav 15,000 kronor skola användas för studieverksamheten.

Beträffande de av herrar *C. G. Ekman* m. fl. och *A. Sävström* m. fl. till stöd för deras framställningar åvägabragta skälen får utskottet hänvisa till motionen nr II: 165.

I fråga om de till stöd för sistnämnda framställning (motionen I: 66) anförda skälen, får utskottet hänvisa till denna motion.

Kungl. Maj:ts förslag ansluter sig i stort sett till vad av 1920 års riksdag blivit för ifrågavarande ändamål beviljat. I några fall hava dock vissa ändringar vidtagits och ökade anslagsbelopp äskats.

Till anordnande under år 1921 av en social fortbildningskurs för lärare m. fl. utgår för innevarande år ett belopp av 41,000 kronor. Enligt den för nykterhetsundervisningens ordnande uppställda

planen skulle under tre på varandra följande år anordnas två sociala och en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl. Då för såväl år 1920 som år 1921 medel anvisats för sociala fortbildningskurser, har Kungl. Maj:t nu för år 1922 föreslagit en hygienisk fortbildningskurs. Kostnaderna härför hava av skolöverstyrelsen beräknats till 37,000 kronor.

Vidare hava följande anslagsposter för år 1922 föreslagits till höjda belopp utöver vad av 1920 års riksdag för motsvarande ändamål beräknats, nämligen till en s. k. allmän utbildningskurs från 14,000 kronor till 17,100 kronor, till främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet från 15,000 till 20,000 kronor, till främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet från 12,000 till 18,000 kronor samt till föreläsning- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande från 18,000 kronor till 27,000 kronor, varjämte för sistnämnda ändamål på tilläggsstat för år 1921 äskats ett fyllnadsanslag av 9,000 kronor. Övriga anslagsposter överensstämna med vad för innevarande år till motsvarande ändamål utgår. På sätt av ovanberörda motioner framgår, hava i dessa väsentliga höjningar föreslagits utöver vad Kungl. Maj:t ifrågasatt.

Ehuru utskottet fullväl uppskattar betydelsen av den för samhället viktiga verksamhet, som förevarande anslag avse att stödja, har utskottet dock icke ansett sig böra för ändamålet tillstyrka belopp, som överstiga vad av Kungl. Maj:t nu äskats. Det statsfinansiella läget, som föranlett utskottet att konsekvent söka nedpressa statsutgifterna och att till följd därav i en del fall avstyrka såväl av Kungl. Maj:t som av enskilda motionärer framlagda förslag om anvisande av medel till ett flertal viktiga och nyttiga ändamål, har jämväl i förevarande fall varit för utskottet det avgörande, då det gällt att bedöma medelsanvisningen för ifrågavarande undervisningsverksamhet. I och med att utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och icke, såsom förut i stor utsträckning ägt rum, nu företagit några nedsättningar i de äskade beloppen, innebär denna utskottets ställning till frågan ett sådant tillmötesgående av motionärernas yrkanden, som utskottet under nuvarande förhållanden ansett möjligt. Att obetingat tillstyrka sistberörda yrkanden har utskottet icke ansett möjligt. Att erinra är dessutom, dels att redan Kungl. Maj:ts för-

slag i och för sig innebär en väsentlig höjning utöver vad för samma ändamål för innevarande år beviljats dels ock att den tendens till stegring av penningvärdet, som inträtt, synes kunna medgiva möjlighet till ett rikare utbyte av de ifrågasatta anslagsmedlen än ursprungligen beräknats. Vad angår fortbildnings- och utbildningskurserna samt föreläsningsverksamheten hava vissa utgifter för annonsering, byrå- och organisationskostnader ävensom för tryckning av den föreskrivna föreläsningskatalogen hittills blivit bestridda dels ur den i kostnadsberäkningen för ifrågavarande anslag ingående posten för oförutsedda utgifter dels med å andra i samma kostnadsberäkning förekommande poster uppkomna överskott eller gjorda besparingar. Enär detta även hädanefter kan ske, torde det ej vara oundgängligt att för ovannämnda ändamål höja de totala anslagsbeloppen utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Beträffande det för övrigt redan i motionen II: 165 ifrågasatta sättet för täckande av nu förevarande anslag har utskottet, med hänsyn till de ändamål, som avses att med ifrågavarande medel främjas, och då dessutom, såsom ovan antytts, den finansiella situationen manar till att i möjligaste mån bereda lättnad för statsregleringen — i likhet med förslagsställarna till sistnämnda motion — funnit, att rusdrycksmedelsfonden lämpligen bör kunna tagas i anspråk för ändamålet. I händelse riksdagen delar denna uppfattning, kommer utskottet att i sitt utlåtande angående statsregleringen avge förslag i sådant avseende.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å såväl herrar C. G. Ek-mans m. fl. och A. Sävströms m. fl. ovanberörda motioner som herrar R. Sändlers och Oscar Olssons förenämnda motion, i vad samtliga dessa motioner skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, må

a) till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande anvisa på extra stat för år 1922:

ej mindre ett förslagsanslag, högst 125,600 kronor att under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå till nedan angivna ändamål med högst följande belopp:

till anordnande under år 1922 av en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl.	kronor 37,000: —
» anordnande under år 1922 av en s. k. allmän utbildningskurs	» 17,100: —
» främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	» 20,000: —
» underhåll och skötsel av centralförbundets för nykterhetsundervisning bibliotek .	» 1,000: —
» främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet. . .	» 18,000: —
» främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet.	» 6,000: —
» främjande av Sveriges nationaltempels av Templarorden studie- och ungdomsverksamhet	» 4,500: —
» främjande av Nationalgodtemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
» främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets studie- och ungdomsverksamhet .	» 3,000: —
» främjande av nykterhetsorden Verdandis studie- och ungdomsverksamhet	» 3,000: —
» främjande av Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds verksamhet	» 6,000: —
» främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	» 4,500: —

till understöd för utgivande av en tidskrift för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande . . . . . kronor 2,500: —
än även till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa, ett reservationsanslag å 27,000 kronor;
b) medgiva, att uppkommande besparingar å anslagen till anordnande av en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl. samt av en s. k. allmän utbildningskurs må, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, användas till anskaffande och revision av materiell för nykterhetsundervisningen;
c) till förstärkande av anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande på tilläggsstat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 9,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Stockholm den 3 juni 1921.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtande nr 174.

Reservation

av herr *J. D. Norman*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å såväl herrar C. G. Ekman m. fl. och A. Sävströms m. fl. ovanberörda

motioner som herrar R. Sändlers och Oscar Olssons förenämnda motion, i vad samtliga dessa motioner skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, må

a) till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande anvisa på extra stat för år 1922:

ej mindre ett förslagsanslag, högst 111,500 kronor att under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, utgå till nedan angivna ändamål med högst följande belopp:

-----	
till anordnande under år 1922	
av en s. k. allmän utbildningskurs	kronor 14,000: —
» främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	» 15,000: —

» främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet	» 12,000: —

än även till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa, ett reservationsanslag å 18,000 kronor;

b) — — — — —

c) avslå Kungl. Maj:ts förslag att till förstärkande av anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande på tilläggsstat för år 1921 anvisa ett reservationsanslag av 9,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.